PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV. Warszawa, wtorek 17 września 1929 r. Nr. 213.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A LITWA.

Frankfurter Ztg. 15.IX. w korespondencji z Kowna zajmuje się sprawą Pleczkajtisa. Podając opis „karjery" Pleczkajtisa, dziennik podkreśla, iż organizowanie przez niego napadów na linję demarkacyjną litewską odbywało się przy poparciu Polski, czego dowodem była ucieczka kpt. Majusa z Wilna do Brazylji. W dalszym ciągu dziennik podnosi, iż opinja litewska uważa Pleczkajtisa za agenta polskiego, jednakże słychać również głosy, iż ten ostatni nie posiada już w Polsce zaufania, a krążą nawet pogłoski, iż jest agentem Woldemarasa.

„Frankf. Ztg." twierdzi, iż sądom niemieckim przypadło w udziale rozsądzenie poważnej części sporu polsko - litewskiego i podkreśla, iż Woldemarasowi wprost konieczne jest uznanie neutralnego sądu, iż za Pleczkajtisem stoi Polska, gdyż możliwe jest, że protokóły sądowe będą materjałem dla Ligi Narodów przy rozstrzyganiu sporu polsko - litewskiego.

Dziennik podkreśla, iż poza wszelką wątpliwością jest fakt stałego kontaktu, jaki utrzymywał Pleczkajtis z wybitnymi politykami polskimi, w pierwszej mierze z Marsz. Piłsudskim i p. Hołówko.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Vorwärts 15.IX. zamieszcza szereg depesz z Warszawy, dotyczących sytuacji, jaka się wywiązała w związku z wnioskiem rządu odnośnie zwołania konferencji z przedstawicielami stronnictw. W depeszach tych powtarza „Vorwärts" wiadomości, jakie się ukazały w ostatnich dniach w prasie berlińskiej i zaopatruje je w charakterystyczne tytuły, jak: „Przeciw regime'owi Piłsudskiego", „Ataki opozycji pod przewodnictwem socjalistów", „Ostatnia odmowa w stosunku do rządów pułkowników", „Również konserwatyści opuszczają tonący okręt", „Przynaglony powrót Piłsudskiego".

Berliner Tageblatt 15.IX. w depeszy swojego korespondenta warszawskiego, donoszącej o odmowie stronnictw lewicowych i centralnych wzięcia udziału w konferencji, wyraża opinję, iż wobec podobnej odmowy ze strony Narodowej Demokracji, ostatnia próba rządu w kierunku porozumienia z większością parlamentarną może być uważana za nieudaną.

Berliner Börsen - Courier 15.IX. w depeszy z Warszawy zamieszcza sprawozdanie z konferencji stronnictw centrowych i lewicowych i opatruje je tytułem „Kryzys polskiego gabinetu".

Prasa francuska 12—15.IX. zamieszcza szereg informacyj i notatek o pobycie delegacji parlamentarzystów francuskich w Polsce.

La Nation Roumaine 14.IX. w dalszym ciągu w odpowiedzi pamfletowi na Polskę p. n. „Quo vadis Polonia" zwraca uwagę na stan rolnictwa polskiego, które się rozwija, dając tem dowód, że Polska umie się rządzić.

La Tribuna 13.IX. poświęca Wilnu artykuł, w którym opisuje dzieje tego miasta, wiążące się ściśle z historją polską, kulturą włoską i religją katolicką.

Irish Statesman 4.IX. wyraża uznanie dla polskiego dorobku w ciągu dziesięciu lat niepodległości, a przypominając, że Polska podobnie jak Irlandja dopiero po wojnie osiągnęła niepodległość, twierdzi, że Irlandczyk, zwiedzający wystawę w Poznaniu, może nabrać otuchy do pracy, przekonywując się, ile można zdziałać w tak krótkim czasie.

Le Temps 12.IX. informuje w depeszy z Warszawy o postępie robót w porcie Gdyni, podaje liczbę okrętów i pisze, że według informacyj Min. Skarbu koszt budowy portu gdyńskiego wynosi dotychczas

250 miljonów złotych. Przewidziane jest jeszcze wydatkowanie w ciągu następnych lat sumy 150 milj. zł. na wykończenie robót w Gdyni, a więc ogólny koszt tych robót wyniesie 400 miljonów złotych.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

ZGROMADZENIE LIGI NARODÓW. SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.

Le Temps 13.IX. ostro krytykuje wystąpienie Chao Chu Wu w sprawie zastosowania art. 19 paktu, gdyż artykuł ten nie może być brany w rachubę, gdy chodzi o rewizję traktatów „nierównych", od których rząd chiński chciałby się uwolnić. Traktaty te mogą być zniesione tylko w drodze bezpośrednich rokowań pomiędzy zainteresowanemi państwami. Rząd chiński nie poraz pierwszy próbuje tego sposobu dla przeprowadzenia rewizji traktatów, które mu nie dogadzają. Jednakże art. 19 Ligi odnosi się przedewszystkiem do traktatów, zawartych w r. 1919 w następstwie wojny światowej, a więc utworzenie komisji, proponowanej przez przedstawiciela Chin, prowadziłoby do przygotowania rewizji traktatów pokojowych. To też, pomimo zapału przedstawicieli Niemiec i Austrji, którzy gorąco popierali wniosek chiński, propozycja p. Chao Chu Wu skazana jest na niepowodzenie. Uniknie się w ten sposób poważnego błędu, którym byłoby wciągnięcie Ligi Nar. w ryzykowne przedsięwzięcie, groźne dla całości dzieła Genewy. Należy ostrzec wszystkich, którzyby usiłowali wciągnąć wielką instytucję międzynarodową na tę drogę, iż propozycje tego rodzaju spotkają się ze stanowczym sprzeciwem, który zamknie drogę wszelkim wysiłkom, mającym na celu zakłócenie porządku europejskiego, powstałego naskutek zwycięstwa aljantów.

Le Petit Parisien 13.IX. w kor. z Genewy, w związku z wnioskiem delegata Chin, żądającym utworzenia komisji, mającej zająć się wprowadzeniem w życie art. 19 paktu Ligi Narodów — A. Julien pisze m. in.: „niektóre państwa, jak Niemcy, Austrja, Węgry, Bułgarja, Litwa i t. p., chciałyby doprowadzić do rewizji wszystkich traktatów, zawartych po wojnie, poczynając od traktatu wersalskiego. Rozumie się, że tego rodzaju żądania spotykają się z najżywszą opozycją, gdyż łatwo sobie wyobrazić, jak niewyczerpane i namiętne dyskusje powstawałyby z tego powodu. Cała sprawa pojednania i pokoju, nad którą pracuje się od dziesięciu lat w Genewie zostałaby zachwiana, gdyby się dopuściło do podobnego eksperymentu.

L'Echo de Paris 13.IX. Pertinax pisze w związku z wystąpieniem delegata Chin, że sprawa artykułu 19-go, choćby obecnie nie doszło do rozpatrzenia jej pod kątem widzenia interesów Chińskich, prędzej czy później będzie poruszona bądź na rzecz interesów Niemiec, bądź Węgier lub t. p. Sprawa art. 19 nabierze charakteru manifestacji. „Co rok będzie ona pukała do naszych podwoi — pisze autor — tak jak sprawa rozbrojenia lub mniejszości. Być może, iż wkońcu wyważy ona te podwoje".

L'Indépendance Roumaine 13.IX. wyraża uznanie projektowi Brianda, podkreślając jego żywotność w przeciwstawieniu do idealistycznych pomysłów anglo - saskich. Nadto nawiązując do artykułu J. Ancel'a stwierdza, że Anglja ze swemi kolonjami i Rosja z azjatyckiemi stepami nie należą do właściwej Europy, ale bez tych dwu kolosów Europa stanowi pewną całość, w której stosunkowo łatwo byłoby rozwiązać trudności gospodarcze.

The New York Herald 14.IX. wyraża zdziwienie z powodu sprzeciwu, jaki część prasy angielskiej zgłosiła wobec projektu wspierania państwa napadniętego przez inne. Autor przypomina, że ta pomoc obowiązywałaby wszak wszystkie państwa, a jednak w żadnem z nich prócz Anglji nie wzbudziła takiego sprzeciwu.

FRANCJA A ANGLJA.

Vossische Ztg. 14.IX. W związku z wywiadem udzielonym przez Mac Donalda „Petit Parisien" wyraża pogląd, iż u podstawy wszystkich wystąpień Snowdena i Mac Donalda leży dążenie do uwolnienia Anglji od supremacji Francji na polu zagranicznej polityki.

Frankfurter Ztg. 13.IX. wyraża identyczny pogląd

Kölnische Ztg. 15.IX., omawiając wywiad udzielony przez Mac Donalda „Petit Parisien" o stosunkach angielsko - francuskich, wyraża pogląd, iż wywiad ten spowodowany został opinją narodu angielskiego, iż specjalnie bliski stosunek z Francją wymierzony jest przeciwko Niemcom. Wywiad ten uważa dziennik za logiczną konsekwencję Locarna.

Deutsche Tageszeitung 13.IX. uważa wywiad, udzielony przez Mac Donalda dziennikowi „Petit Parisien" za całkowite uznanie i potwierdzenie stanowiska Snowdena. Dziennik twierdzi, iż motorem wystąpienia Mac Donalda jest stosunek Anglji do Stanów Zjednoczonych.

ZBROJENIA A SPRAWA ROZBROJENIA. ANGLJA A STANY ZJEDN. A. P.

Le Temps 15.IX. pisze w art. wst., iż w momencie, gdy rozchodzi się wiadomość o porozumieniu pomiedzy Londynem a Waszyngtonem w sprawie rozbrojenia na morzu — zresztą o porozumieniu, będącem tylko przygotowaniem do układu w tym względzie o charakterze powszechnym — zagadnienie rozbrojenia, tak jak ono jest traktowane w Genewie, wywołuje ożywione polemiki na łamach prasy międzynarodowej. Przed rokiem Anglja zgadzała się na punkt widzenia Francji w sprawie rozbrojenia na morzu. Trudno więc dziś pojąć co skłoniłoby Anglję do zmiany jej stanowiska w tej sprawie, która wymaga ścisłej współpracy mocarstw.

Anglicy powinni rozumieć jakie znaczenie ma dla Francji posiadanie wyszkolonych rezerw, tembardziej, że uchwała zniesienia ich zwróciłaby się siłą rzeczy w krótkim czasie także przeciwko nim. Rozumie się, że jedna i ta sama metoda musi być przyjęta zarówno dla rozbrojenia na morzu, jak na lądzie i w powie-

trzu. Należy pragnąć, aby lord Cecil nie rozwijał dalej intencyj, które mu przypisują, gdyż wszelka inicjatywa tego rodzaju byłaby niewskazana i niebezpieczna. Niedopuszczalne byłoby kwestjonowanie zasad, co do których komisja rozbrojeniowa już się wypowiedziała; z drugiej zaś strony, polemiki powstałe w związku z tą sprawą, wytworzyłyby niepokój, który utrudniłby znacznie zadanie szczerych zwolenników rozwiązania skomplikowanej sprawy rozbrojenia.

Journal des Débats 13.IX. Bernus pisze w art. wst., w związku z pertraktacjami angielsko - amerykańskiemi w sprawie rozbrojenia na morzu, iż byłoby nierozważne utrzymywać, że pomiędzy temi państwami doszło już do porozumienia w sprawie zawarcia układu. Tego rodzaju trudne pertraktacje mogą w ostatniej chwili całkowicie zawieść, co jest mało prawdopodobne, lub też przewlekać się przez dłuższy czas, co jest niekiedy dyplomatyczną postacią fiaska. Jak się zdaje, oba rządy mają szczere chęci dojścia do porozumienia. St .Zjednoczone są bowiem zainteresowane w definitywnem uznaniu zasady równości obu flot, która, pozwalając im na pewne oszczędności, umożliwi jednak ugruntowanie się przewagi ich na morzu. Pobudki, skłaniające Mac Donalda do zawarcia za wszelką cenę układu z Ameryką, kierowane są względami polityki wewnętrznej. O ile układ z Ameryką zostanie zawarty, Labour party będzie przez pewien czas ciągnęła z tego korzyści. Możliwe jest jednak, iż obóz ten drogo za to zapłaci wówczas, gdy naród angielski spostrzeże rosnącą przewagę Ameryki.

Dziennik pisze w d. c., że po zawarciu układu pomiędzy St. Zjednoczonemi i Anglją, państwa te zwrócą się do Francji, Włoch i Japonji w sprawie zawarcia układu ogólnego. Francja będzie musiała wówczas mieć się na baczności, aby pod pozorem równości nie znaleźć się w położeniu gorszem od innego państwa, które nie jest zmuszone do posiadania okrętów na kilku morzach. Z drugiej strony nie należy tracić z oczu tych zmian, jakie wprowadziła do ogólnej sytuacji na morzu inicjatywa niemiecka. Niemcy zbudowały krążownik wojenny, z jakim żaden z nowych okrętów nie może się równać. Zapewne wybudują one i dalsze podobne okręty.

SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

Il Giornale d'Italia 13.IX. donosząc o mianowaniu nowych ministrów, stwierdza, że dobór osób podkreśla faszystowski ustrój państwa, a jednocześnie odmłodzenie rządu, gdyż są to przeważnie ludzie młodzi, a dwoje z nich mają tylko po 25 lat.

The Daily Mail 13.IX. twierdzi, że Mussolini stworzył faszyzm żeby przy jego pomocy w ciągu kilku lat zmienić naród podupadły na duchu i rozluźniony społecznie zamienić w jeden z najżywotniejszych i ruchliwych narodów, a teraz wprowadza nowe pokolenie, któreby kierowało narodem po Mussolinim.

The Daily News 13.IX. podkreśla, że przekazanie władzy przez Mussoliniego siedmiu nowym ministrom nie oznacza wcale wypuszczenia przez dyktatora władzy z swych rąk. Jest to tylko nagroda, udzielona siedmiu satelitom, krążącym nadal wokoło Musoliniego. Pomimo wielu zapowiedzi pozycja jego jest niewzruszona, dzięki temu, że on wlał ducha w naród włoski i tchnął w niego patrjotyzm i ambicję narodową. Jest to najciekawsza postać współczesnej Europy, dotychczas niezrozumiała.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

The Washington Post 28.VIII. zwraca Anglji uwagę na odpowiedzialność, jaką ona ponosi za wypadki w Palestynie. Dziennik przypuszcza, że obecna polityka socjalistycznego rządu angielskiego ośmieliła Arabów do znęcania się nad Żydami, wśród których jest wielu obywateli Stanów Zjednoczonych. Autor ostrzega Anglję, że jeśli nie zaprowadzi energicznie porządku, będzie to uważane za słabość rządu i odbije się szkodliwie na Egipcie, Sudanie, Mezopotamji, Transjordanji, Indjach i innych krajach muzułmańskich.

Rytas 7.IX. w art. p. n. „Nierozumni Żydzi polscy" przytacza streszczenie tego artykułu „Naszego Przeglądu", którego autor domagał się mandatu dla Polski nad Palestyną.

Il Giornale d'Italia 10.IX. poświęca artykuł wstępny propozycji angielskiej połączenia mandatu Tanganika z kolonjami angielskiemi Uganda i Kenja. Autor przypomina, że Tanganika jest tylko mandatem udzielonym Anglji czasowo przez Ligę Narodów, więc nie można jej łączyć z kolonjami angielskiemi, tem bardziej, że różnią się między sobą ustrojem gospodarczym.

Dreptatea 12.IX. podaje wywiad min. skarbu Popovici udzielony prasie, w którym minister oświadczył że finanse Rumunji są zupełnie zrównoważone; ten stan obecny jeszcze bardziej będzie utrwalony przez tegoroczne zbiory i przez napływ kapitału obcego, któremu Rumunja ułatwia dostęp.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Journal des Débats 9.IX. Albert-Petit: „Considerations sur un sujet brûlant (o sytuacji wewnętrznej we Włoszech); Marcel Dunau. Les projets de revision constitutionnelle en Autriche.

Kölnische Ztg. 6.IX. Die Rückgliederung des Saargebiets.

Deutsche Allg. Ztg 7.IX. Dr. H. Engel. Fûr heimatliches Agrarerzeugnis! — *6.IX.* Hintergründe der palestinischen Streitigkeiten.

Der Tag 7.IX. Rote Schützengräben durch deutsche Volk. — *8.IX.* Gener. Metzsch. Räumung und Rüstung.

Frankfurter Ztg. 7.IX. Spiel und Wirklichkeit im Fernen Osten. (koresp. z Szanghaju).

Münchner N. Nachrichten 8.IX. Wandlungen in Oesterreich.

Neue Freie Presse 5.IX. R. Poincaré. Aus den Tagen der Marneschlacht.